

ಆಪ್ತಿಕನ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂಘರ್ಷದ ನೆಲೆಗಳು

ದೀಪಿಕ ಬಿ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಕರಿಯಪ್ಪ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ
ಕೇಂದ್ರ, ಕನಕಪುರ, ರಾಮನಗರ.

Received: 05/12/2024 ; Accepted: 10/01/2025 ; Published: 02/02/2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14788702>

ABSTRACT:

ಯಾವುದೇ 'ಅನ್ಯ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆ' ಅಥವಾ 'ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದೇಶೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿ, ಹಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ತದನಂತರ ಆ ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೊರಟಿದೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ದೇಶವು ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದಾಗಲಿ, ಅನ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಯಿತೆಂದಾಗಲಿ ಗೆರೆಯೆಳೆದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಆಡಳಿತ, ಶಿಕ್ಷಣ, ನ್ಯಾಯ, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನ ಕ್ರಮಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ನಂಬಿಕೆ, ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬದುಕು, ಸಂಬಂಧ, ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ದೇಶೀ ಸಮಾಜದ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ರಚನೆಯೊಳಗೆ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆ'ಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ನಿರಾಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೂಡ ಇದೆ ಆಗಿದೆ.

ವಸಾಹತು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಆಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಲಬಗೆಯ ಸಂಕಥನಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಾದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ತೃತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಆಳಲು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅನುಸರಿಸಿದ 'ಜ್ಞಾನ' ಮತ್ತು 'ಅಧಿಕಾರ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದೇ ಇವುಗಳ ಮೂಲ ಆಶಯ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಬದಲನ್ನು ಹುಡುಕಿದ ವಸಾಹತೋತ್ತರವಾಗಲಿ, ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರವಾಗಲಿ, ಕೇಂದ್ರ ಕಟ್ಟಿದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸಿದ ಸಬಾಲ್ಮನ್ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಲಿ ಸಾಂರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಂಚಿನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಸಿದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸಿ, ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ಎಂಬ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತವೆ.

KEYWORDS:

ನೈಜೀರಿಯಾ, ವಸಾಹತುಶಾಹಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಆಪ್ತಿಕಾ, ಭಾರತ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಮತ್ತು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನವು ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು, ಹೊಸ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾದ ಅನುವಾದ, ಭಾಷಾಂತರ, ನಿಘಂಟು ರಚನೆ, ಸಂಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾದರೇ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅನೇಕ ಲಾವಣಿಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಪರ-ವಿರೋಧದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ವಸಾಹತುವಿನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿರುವ, ವಿರೋಧಿಸಿರುವ ಇಲ್ಲವೆ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ವಪದಗಳು, ಸ್ವರವಚನಗಳು, ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ ಕೋಶ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉದಾರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

1857ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ನಂತರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಭಿಲಾಸೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಕೂಗು ಭಾರತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಶರೀಫರ 'ಗಿರಣಿ ವಿಸ್ತಾರ ನೋಡಮ್ಮ' ಎಂಬಂತಹ ತತ್ವಪದಗಳು ಬಂಡೆದ್ದವು. ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂಗೊಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ, ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿ, ಹಲಗಲಿ ಬೇಡರು, ವಿದುರಾಶ್ವತ್ಥ ದುರಂತಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ ಹೋರಾಟಗಳಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ವಸಾಹತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಲೇ ಅದನ್ನು ದಾಟುವ ಮೂಲಕ ದೇಶೀತನದ ಪರಂಪರೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೂ ತದ ನಂತರ ಅದರ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದಕ್ಕೂ ಹಲವು ವೈರುಧ್ಯಗಳಿವೆ. 'ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ' ಕಾದಂಬರಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಢ್ಯವಾದ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ನಿಷಿದ್ಧ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮುರಿದರೆ, 'ಮಾಡಿದುಣ್ಣೋ ಮಹರಾಯ' ಕಾದಂಬರಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಂತಹ ಲಂಚಗುಳಿತನವನ್ನು, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು, ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹದಿನೆಂಟು ಮತ್ತು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಸಾಹತುವಿನ ನಿರೂಪಣೆಗಿಂತ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು

ನಂತರ ಅದರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು.

ಭಾರತದಂತೆಯೇ ಆಫ್ರಿಕಾವೂ ಕೂಡ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕಥನಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅನೇಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗಿದೆ. ಕಪ್ಪು ಜನಾಂಗದ ಹೋರಾಟವನ್ನು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯತೆಯ ಮೂಲಕ ತೋರಿದ ಪರ್ಯಾಯ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಚಿನುಅ ಅಚಿಬೆಯ 'ಥಿಂಗ್ಸ್ ಫಾಲ್ ಅಪಾರ್ಟ್' ಕಾದಂಬರಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡಸುತನದ ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಣವನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ತರುವ ಅಚಿಬೆ 'ಓಕೊಂಕೊ' ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಕಪ್ಪು ಜನಾಂಗದೊಳಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಬಂದ ನಂತರ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರಂತಾದರು, ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣನ್ನು ಆಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ದೇಶೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದ ವೀರ್ಯತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಯುರೋಪಿನ ಆಗಮನದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ನೆಲ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಕೃತಿ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಕಾಲಜಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಓಕೊಂಕೊ ಪುರುಸತ್ವದ ಪ್ರತೀಕನಾಗಿದ್ದು, ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಮೂಲಕ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಧೋರಣೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತನ್ನ ಕುಲ ದೇವತೆಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವ. ಇವನ ಪ್ರಕಾರ ಗಂಡು ಎಷ್ಟು ಜನ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಾನೋ, ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗುದ್ದಾಡಿ ಸುವರ್ಣಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೋ, ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವನ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆ, ಮರ್ಯಾದೆ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವಂತದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಗಮನವು ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿದೆಯಾದರೂ ಮುಂದುವರೆದು ಮತಾಂತರ, ಇಗರ್ಜಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ವಸಾಹತುವಾದ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಸಮಾಜದ ಜನರು ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. 'ಮಿಷನರಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ 'ಮಬಾಂಟ' ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತೀವ್ರತರವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯೇ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಆರು ಮಂದಿ ಇದ್ದರು. ಇಂತ ಪರಂಗಿಯವನೊಬ್ಬನನ್ನು 'ಅಬಾಮ' ಗ್ರಾಮದವರು ಕೊಂದು ಅವನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬೂರುಗದ ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದಂತ ದಿನದಿಂದ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನಾ ತರಹದ ಕತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.¹

ಇಗ್ಗೊ ಸಮಾಜದ ನಂಬಿಕೆಗಳಾದ ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು, ಅವಳಿ-ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಎಸೆಯುವುದರ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಆಚರಣೆಯ ನೋವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕವರು ಬಹು ಬೇಗ ತಮ್ಮ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಅಸ್ತವಾಗಿ ಕ್ರೈಸ್ತರ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಂಕೊಕೊನ ಮಗ 'ನೋಯೆ' ಕೂಡ ಒಬ್ಬ. ಅವನ ತಾತ 'ಯುನೋಕಾ'ನಂತೆ ಸರಳ, ಮೌನಿ, ನಿಧಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದವನಾದ ನೋಯೆಯನ್ನು ಒಂಕೊಕೊ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ನೋಯೆ ಮತಾಂತರವಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಆಗಮನವು ಮೂಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿರುವ ಅನೇಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ತೃತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ತಲ್ಲಣಗಳು ಸಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು. ಹೊಸ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಬುಡಕಟ್ಟುವಿನಿಂದ ದೂರವಿರುವ, ಕಾಲುವೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸದಂತೆ ಎದುರಿಸುವ ಸಂಘರ್ಷದ ಮಾದರಿಗಳು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯ ಎನಿಸುವುದು ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಗಾಳಿ ಮಾತುಗಳು. ಭಾರತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಫ್ರಿಕಾ ಸಮಾಜವು ಹೆಬ್ಬಾವಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಒಸು (ಅಸ್ತತ್ಯ)ವಾದ ಒಕೊಲಿ ಮತಾಂತರವಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು ಕೊಂದ ಎಂಬುದು ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೆ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ್ದು, ನಿಜವಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳಿರಬಹುದು. 'ಒಕೊಲಿ ಪವಿತ್ರ ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು ಕೊಂದ ಅಂತಾ ಅವ' ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಹೇಳಿದ. 'ಅದು ಸುಳ್ಳು', ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ. ಒಕೊಲಿಯ ನನಗೆ ಬಾಯಿಬುಟ್ಟು ಹೇಳಿದ ಅದೆಲ್ಲವಿ ಸುಳ್ಳು ಅಂತ'.²

ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಒಕೊಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ಸತ್ತಿದ್ದ. ಬುಟಕಟ್ಟಿನವರ ಪ್ರಕಾರ ಅವನಿಗೆ ಜಲ ದೇವತೆಯೇ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಿಗೂ ದೇವತೆಯೇ ಪಾಠ ಕಲಿಸುತ್ತಾಳೆಂಬುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಅನೇಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಿಸಿರುವ ವಸಾಹತು ಧೋರಣೆಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ದೇಶೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಒಕೊಂಕೊ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಗಂಡಸುತನಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವೆಂದು ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು ಭಾವಿಸುವಾಗಲೇ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಹೆಣವನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಕೊಡುವ ಗೌರವ ಎನ್ನುವುದು ದೇಶೀ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ನೈಜೀರಿಯಾದ ಲೇಖಕ ಶೋಯಿಂಕಾ ದೇಶೀ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ

ರಂಗಭೂಮಿ ಎರಡನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅದರೊಳಗಿನ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುವ ಮೂಲಕ ಯೂರೋಪ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಕಥನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ತೋರಿದವನು. ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡದವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹರಿದು ಹಂಚಿಕೊಂಡ ಜಗತ್ತಿನ ಆಳುವ ದೇಶಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಶದ ಆಚಾರ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ನೃತ್ಯ, ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಡಗಿರುವ ಜೀವಪರ ಮೂಲ ಸತ್ವಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಂದನು. ಇವನ 'ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ' ನಾಟಕವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ ತಂದಂತಹ ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ಪಲ್ಲಟಗಳು ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಿದಿ, ಲಾಕುನ್ನೆ, ಬಾರೋಕಾ, ಸಾದಿಕು ಪಾತ್ರಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆ, ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಿದಿ'ಯು ಪರಂಪರೆಯ ಆರಾಧಕನಾದ 'ಬಾರೋಕ'ನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಷೋಯಿಂಕಾನ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಂಬಾರರ ದೇಶೀಯತೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಮೀಕರಿಸಬಹುದು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವಾದ ಉಪಭೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವರೇ. ಅಲ್ಲದೆ ಫಲವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಉಳುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಂಡಸುತನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ಗೆದ್ದಂತವರು. ವೀಣಾ ಅವರ 'ಕೊನೆಯ ದಾರಿ' ಕತೆಯ ನಾಯಕಿ 'ಲಿಲಿ' ತಾನು ಒಂದು ಮಗು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಹಲವು ವಿದ್ಯಾವಂತ ಗಂಡಸರಾದ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್, ಗೋವಿಂದ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿನಯ ಸಾಳಕರರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲಾರದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವಳಿಗೆ ನಪುಂಸಕರಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ 'ನಾ ಇದ್ದೀನಿ ನಿನ್ನ ಕೂಡ. ಎಂದೂ ಕೈಬಿಡೊಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ಹ್ಲಾ ಮಗು ಕೂಡ' ಎಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಶಂಕರೇಗೌಡನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದ ಲಿಲಿ ತನ್ನಾಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೂ ಆಳುವ ವೀರ್ಯವಂತನಾದ ಹಳ್ಳಿಯವನಾದ ಶಂಕರಗೌಡನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕೆಲ ಬಹಳ ಆಳದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ ನಾಟಕದ 'ಸಿದಿ' ಪಾತ್ರವೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೋಲುತ್ತದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಾಕುಣ್ಣೆ ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದ ಸಿದಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಅವಳ ಬುಡಕಟ್ಟುವಿನ ವಸ್ತ್ರ ತೊಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ನೀನು ಕಾಡು ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿ. ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಗೇ ಇರ್ತೀಯೆ. ಅನಾಗರೀಕಳಾಗಿ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ. ಕಾಡು ಜಾತಿ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಜನರು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನು ಮುದ್ದು ಮಾಡ್ತಾರಲ್ಲ, ಆ ಥರಾನೆ. ನಾಗರೀಕರು ಸರಸವಾಡೋದೇ ಹಾಗೆ'.³ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಲಾಕುಣ್ಣೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ನಾಗರೀಕರೆಂದರೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಅನಾಗರೀಕರಾದ ತೃತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ನಾಗರೀಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವವರೇ ಇವರು ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣಾದ ಸಿದಿ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವನ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮೂಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಇವನಿಂದ ಉತ್ತರವೇ ಸಿಗದೆ ಅವಳು ಅವನ ಮೇಲೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ತಾಳುವುದು ಇಡೀ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಮಿತಿಗಳಿಗೆ ರೂಪಕವಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ರೈಲು, ರಸ್ತೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ನಾಯಕ ಬಾರೋಕ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆಳುವುದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗಂಡಸುತನ ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದವನು ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನು ನಿಜ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬದುಕುತ್ತಿರುವವನು. ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೌಢ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸೋಲುವ ಲಾಕುಣ್ಣೆ ಬಾರೋಕನಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವವನು. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಸಿದಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಗಾಳಿಗೆ ಅರ್ಧಮೈ ಚಾಚಿ, ಇನ್ನರ್ಧ ಮೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿಕೊಂಡವಳು. ಕನ್ಯಾ ಶುಲ್ಕ ನೀಡದ ಲಾಕುಣ್ಣೆ ಸಿದಿಗೆ ಜಿಪುಣನಾಗಿ, ನಪುಂಸಕನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದ ವಿದೇಶಿಯನಿಗೆ ಮನ ಸೋಲುತ್ತಾಳಾದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ವಿದೇಶಿಗನ ಪುಸ್ತಕದ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಎಷ್ಟು ಸರಿ ಎಂಬುದು ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಬಾರೋಕನ ಚಿತ್ರಪಟ ಕೊನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನಂತೂ ಕೇಳಿದ ಈಕೆ ತಾನು ಬುಡಕಟ್ಟು ನಾಯಕನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಬಾರೋಕನ ನಪುಂಸಕತನವನ್ನು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಾದಿಕು ಬೀಸಿದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೇ ಬಾರೋಕನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕನ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಿದಿಯನ್ನು ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆದರ್ಶ

ಮರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಲಾಕುನ್ಲೆ ಸಿದಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿ ನಿರ್ವೀರ್ಯದ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು ಲೇಖಕ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಯಾವುದರ ಪರವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು. ಬಾರೋಕ ನಪುಂಸಕನ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾದಿಕುಳಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿದಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲಾಕುನ್ಲೆಗೆ ಸಿದಿಯಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

'ತೊಲಗಾಚೆ ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೆಕಾಯಿ. ಅವನು ನನಗೆ ಎಂಥ ಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಗೊತ್ತಾ? ಅದೇನೂ ಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅದು ಭಗವಂತ ಕೊಟ್ಟ ವರಾನೇ ಅನ್ನಬಹುದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರೋವಂತದ್ದು. ಆದ್ರೆ ನಿನಗೆ ಅರವತ್ತಾದಾಗ ನೀನು ಸತ್ತು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆಗಿರುತ್ತೆ! ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಮಧುಮಾಸವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.'⁴

ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ವಂಶದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಲೆಂದು ಹಾಡಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಿದಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತನ್ನ ಮೂಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮೂಲಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಷೋಯಿಂಕಾ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಏರಿಕೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಮಾನವೀಯವಾದ ಸರಳ ಬದುಕಾದ ದೇಶೀಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬುಡಕಟ್ಟಿನೊಳಗೂ ಅನೇಕ ಮಿತಿಗಳಿವೆಯಾದರೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಆಕ್ರಮಣದ ಎದುರು ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಪ್ಪು ಜನಾಂಗದ ಅಸ್ಮಿತೆಗಾಗಿ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಗೌರವ ಮೂಡಬೇಕೆಂಬುದು ಷೋಯಿಂಕಾನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಡಾ. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್ ಅವರು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ: 'ತನ್ನ ನಾಡಾದ ನೈಜೀರಿಯಾದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಆಫ್ರಿಕನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ದ್ರವ್ಯ ಹೀರಿ ಬರೆಯುವ, ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವ, ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವ ಬಯಕೆವುಳ್ಳ ಷೋಯಿಂಕಾ ಅಲ್ಲೇ ಏಗಿಕೊಂಡು, ಕಾದಾಡಿಕೊಂಡು ಇರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡವನೇ ಹೊರತು ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಬೇಕೆಂದಾಗಲೀ, ಅಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇರಬೇಕೆಂದಾಗಲೀ ಬಯಸಿದವನಲ್ಲ.'⁵

ಯೂರೋಪ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತೃತೀಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶೀ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಅಚಿಬೆಯ 'ಥಿಂಗ್ಸ್ ಪಾಲ್ ಅಪಾರ್ಟ್' ಮತ್ತು ಷೋಯಿಂಕಾನ 'ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ' ಕೃತಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಈ ಇಬ್ಬರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹತ್ತಿರನಿಂದ

ಹೋಲಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಇವರೆಲ್ಲರ ಧೋರಣೆಗಳು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕಂಬಾರರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಆಗಮನದ ಬಿರುಕುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಶಿವಾಪುರ ಎಂಬ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ನವವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶಿ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಕಂಬಾರರ ಕರಿಮಾಯಿ, ಶಿಖರಸೂರ್ಯ, ಶಿವನ ಡಂಗುರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೇಳತೀನಿ ಕೇಳಾ, ಎಲ್ಲಿದೆ ಶಿವಾಪುರ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಬೆಪ್ಪುತಕ್ಕಡಿ ಬೋಳೆಸಂಕರ ನಾಟಕಗಳು ಇವತ್ತಿನ ಭೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧಃಪತನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು, ದೇಶೀ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಗಂಡಸುತನದ ನಿರ್ಧಾರ ತಾನು ಪಡೆದ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎಂಬುದು ಏನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸದ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲಾರದಂತಹ, ಅತಂತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಯಂತ್ರ ಅಷ್ಟೇ ಎಂಬ ನಿಲುವುಗಳು ಕಂಬಾರರ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಪದೇ ಪದೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸ್ಥಳೀಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಲಹೀನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನಮಃಶಿವಾಯನಿಗೆ ಚಂಬಸ್ವ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ರೂಪಕವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

'ಈ ಹಣ್ಣಿಗೇನೋ ರೋಗ ಬಂದೈತಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದು ಚಂಬಸ್ವ ಕೇಳಿದಾಗ, ನಮಃಶಿವಾಯ ಸ್ವಾಮಿ "ಏನೋ ಮಾರಾಯ! ನಾನೂ ಇದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸಲ ಇಂತಾ ಹಣ್ಣು ನೋಡಿದ್ದು! ರುಚಿಯಿಲ್ಲ, ತಿನ್ನಾಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದರೆ ಕಳುತ್ತಾವೆ! ಮೊದಲಿನಾಂಗ ಗಾತ್ರದಾಗೂ ದೊಡ್ಡವಿಲ್ಲ. ಏನ ರೋಗವೋ!" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. 'ಶಿವನ ಡಂಗುರ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಇವತ್ತಿನ ನವವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ, ನಗರಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದ ಬದುಕಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ದೇಶೀ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬರಮೇಗೌಡನಿಗೆ ನೆಲದ ಬೇರಿನ ಬಗೆಗಿರುವ ಪ್ರೀತಿ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಕುಂಟೆರಪ್ಪನಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ದರ್ಪ, ಹಣ್ಣಿನ ಆಸೆಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಗೌಡ ಊರಿನ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸೋಲುವ ದುರಂತವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಚುನಾವಣಾ ಕ್ರಮಗಳಿರಬಹುದು, ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮಾಲಿನ್ಯವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕೃತಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಚಂಬಸ್ವ ಜಾತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳಾದ ಶಾರೀಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬಯಸುವುದು ಇವತ್ತಿನ ಹೊಸ

ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿದ್ದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬದಲಾದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಶಿವನ ಡಂಗುರ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವು ಇಪ್ಪತೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ನವವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಎದುರುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಭಿತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಶಿವಾಪುರವು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಸಾಹತುವಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದಂತಹ ಶಿವಾಪುರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚಂಬಸ್ವ ಇದ್ದ ಕಾರು ಶಿವಾಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ 'ದನಕರು ಕಾಡಿನಿಂದ ಊರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು, ಹಲಗೆಯ ಮೇಳದವರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಣಿದು ಹಲಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟುದೇ ಸೆಗಣೆಯ ಬಿಸಿ ಹೊಗೆಯ ವಾಸನೆ ಮೂಗನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶಿವಾಪುರದ ಆನಂದದ ತೆರೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು, ಊರಿನ ಬಾವಿಯ ಎರಡು ಗಡಗಡೆಗಳನ್ನು ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಬಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕಂಬಾರರು ಬಳಸುವುದು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಗ್ರಾಮ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು. ನಗರೀಕರಣವನ್ನು, ಯಂತ್ರ ನಾಗರೀಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ದೇಶೀ ಮಾದರಿಯ ಉಳುಮೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ ಗಾಂಧಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕೊಳ್ಳುಬಾಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎದುರುಗಡೆ ಜೀವಪರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

'ಶಿಖರಸೂರ್ಯ' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾದ ಚಿನ್ನಮುತ್ತ ಕಳ್ಳವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಜಯಸೂರ್ಯನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಶಿಖರ ಸೂರ್ಯನಾಗುವ ಮೂಲಕ ಕನಕಪುರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನಿಂದ ನಗರೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕ್ಕಿಂತ ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಿನ್ನಗಳಾಗುವ, ಸೈನಿಕರಾಗುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ಯುದ್ಧವನ್ನು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಆಯಾಮಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಖರ ಸೂರ್ಯನ ಮಗಳಾದ ಗೌರಿಯು ಓಡಿಹೋಗಿ ನಮಃಶಿವಾಯನ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನಕಪುರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಶಿವಾಪುರ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣರ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೃತಿ ನಿರ್ವಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಪ್ಪುತಕ್ಕಡಿ ಬೋಳೇಸಂಕರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೋಳೇಸಂಕರ ಪಾತ್ರದ ದಡ್ಡತನ ಹಾಗೂ ಮುಗ್ಧತೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಡೀ ಭಾರತದ ಮೂಲ ನೆಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನು, ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ನೈತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಉಪಭೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ 'ಬಲ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವ

ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಂಬಾರರ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ತಮ್ಮದೇಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವತ್ತಿನ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು, ಇಂದಿನ ನವವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಥನಗಳು ಹಾಗೂ ಪುರಾಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದೇಶೀಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇದುವರೆವಿಗೂ ಚರ್ಚಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಷೋಯಿಂಕಾ, ಅಚಿಬೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಬಗೆಗಿನ ನಿಲುವುಗಳು ದೇಶೀ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಕುರಿತು ಆತಂಕವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಷೋಯಿಂಕಾ ತನ್ನ ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪ ಜನಾಂಗದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ, ಅಚಿಬೆ ಇಗ್ಲೊ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಬದುಕನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಂಬಾರರು ಪುರಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಸಾಹತುವಿನ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಹೇಗೆ ಒಂದು ಜನ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಪುಂಸಕತನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದರೊಟ್ಟಿಗೆ ದೇಶೀ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಮಿತಿಗಳನ್ನೂ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಗಮನವು ತೃತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ವಾಸ್ತವವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಿಭಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಮತ್ತು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂಘರ್ಷದ ಆಯಾಮಗಳಿಗೂ, ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ನವವಸಾಹತುವಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳಿಗೂ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿದ್ದು, ತೃತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅನನ್ಯತೆಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಕೇಂದ್ರಿತ ಓದು ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

1. ನಾಗಣ್ಣ ಸಿ., (2008), ಭಂಗ, ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಡ್ಯ, ಪು.ಸಂ. 124
2. ನಾಗಣ್ಣ ಸಿ., (2008), ಭಂಗ, ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಡ್ಯ, ಪು.ಸಂ. 140
3. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವಿ. ಸುತ್ತಾವೆ, (2004), ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ, ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜಯನಗರ, ಪು. ಸಂ. 29
4. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವಿ. ಸುತ್ತಾವೆ, (2004), ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ, ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜಯನಗರ, ಪು. ಸಂ. 99
5. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್, (2011), ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು, ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಪು. ಸಂ. 1
6. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, (2015), ಶಿವನ ಡಂಗುರ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪು. ಸಂ. 157

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ನಾಗಣ್ಣ ಸಿ., (2008), ಭಂಗ, ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಡ್ಯ.
2. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವಿ. ಸುತ್ತಾವೆ, (2004), ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರತ್ನ, ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಜಯನಗರ.
3. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್, (2011), ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು, ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ.
4. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, (2015), ಶಿವನ ಡಂಗುರ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.
5. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ, (2012), ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೆಲೆ ಬೆಲೆ, ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.
6. ನಾಯಕ ಜಿ.ಎಚ್., (2015), ಕೊನೆಯ ದಾರಿ (ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು), ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ದೆಹಲಿ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.